

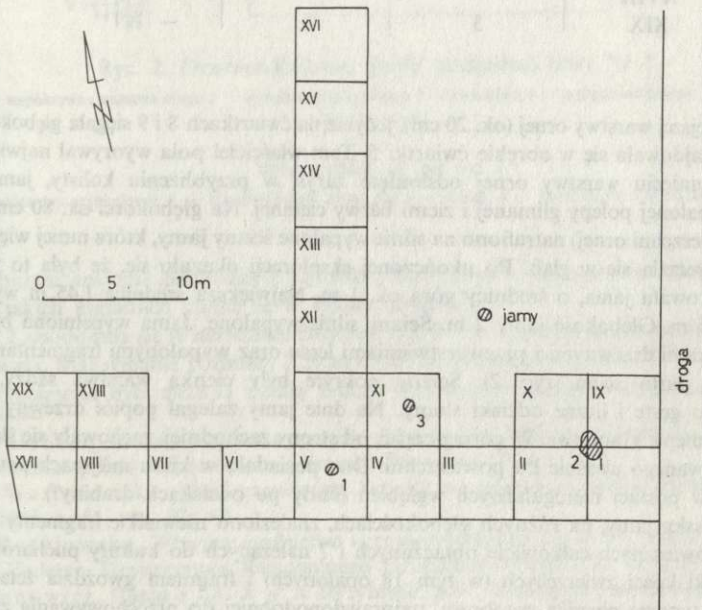
JAN GURBA

WCZESNOŚREDNIOWIECZNA OSADA W DRZEWCECH-KOLONII, GM. NAŁĘCZÓW (WOJ. LUBLIN)

W trakcie badań archeologicznych prowadzonych w 1957 r. w okolicach Nałęczowa z ramienia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie odkryto ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego na terenie wsi Drzewce Kolonia. Stanowisko (2) leży na polu J. Rejmarka, znajdującym się przy drodze gospodarczej, odchodzącej na zachód od drogi polnej z Chruszczowa Kolonii do Drzewiec Kolonii, biegnącej obok głęboko wyerodowanego wąwozu i w jego przedłużeniu.

Przebadano obszar niespełna 19 ćwiartek ara (5×5 m) o łącznej powierzchni 472 m^2 , zakładając na polu dwukierunkowy wykop szerokości 5 m (ryc. 1).

Poza występującą w warstwie ornej dużą ilością polepy („cegły”) uzyskano nieliczne fragmenty naczyń glinianych kultury pucharów lejkowatych i wczesnośredniowiecznych (tab. 1) oraz wyeksplorowano trzy jamy. Warstwa kulturowa badanego stanowiska (poza jamami) miała

Ryc. 1. Drzewce-Kolonia. Plan wykopu

Rys. R. Joć

Plan of excavation trench

Tabela 1.

Nr ćwiartki	Liczba ułamków naczyń		Występowanie	
	kultury pucharów lejkowatych	wczesno- średnio- wiecznych	polepy	kości
I	—	—	tak	—
II	—	—	tak	—
III	—	—	—	—
IV	—	—	—	—
V	—	—	tak	—
VI	—	—	—	—
VII	—	14	—	—
VIII	6	11	—	1
IX	—	7	—	—
IX-X	—	31 (z jednego naczynia)	—	—
X	—	58	tak	—
XI	—	40	tak	—
XII	—	—	—	—
XIII	—	4	tak	—
XIV	—	5	tak	—
XV	—	10	—	—
XVI	—	7	—	—
XVII	—	—	—	—
XVIII	—	—	—	—
XIX	3	3	—	—

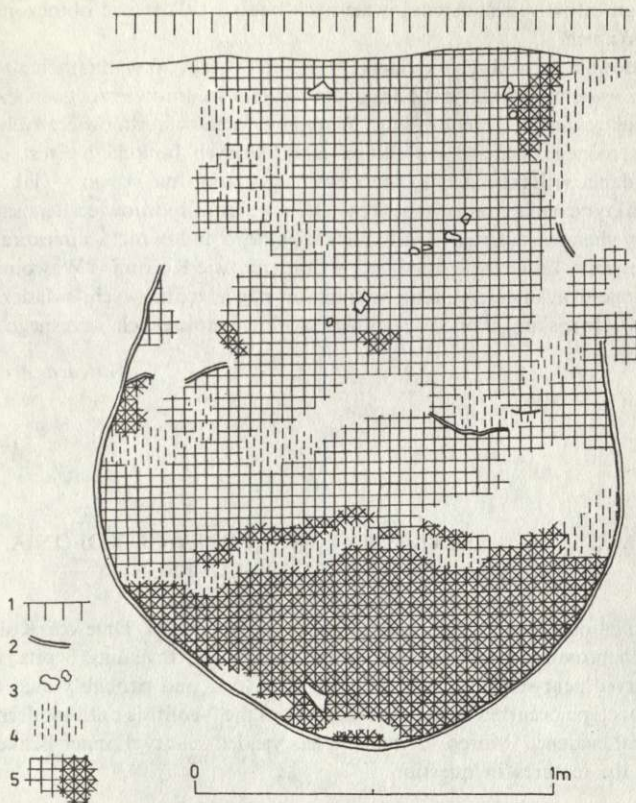
miażdżość dzisiejszej warstwy ornej (ok. 20 cm), jedynie na ćwiartkach 8 i 9 sięgała głębokości 35 cm.

Jama 1 znajdowała się w obrębie ćwiartki 5. Tam właściciel pola wyorywał największą ilość polepy. Po usunięciu warstwy ornej odsłonięto zarys, w przybliżeniu kolisty, jamy o dużej zawartości wypalanej polepy glinianej i ziemi barwy ciemnej. Na głębokości ok. 80 cm (licząc od dzisiejszej powierzchni ornej) natrafiono na silnie wypalone ściany jamy, która mniej więcej od tego poziomu rozszerzała się w głąb. Po ukończonej eksploracji okazało się, że była to wydrążona w lessie gruszkowata jama, o średnicy górą ok. 1 m. Największa średnica 1,45 m wystąpiła na głębokości 1,35 m. Głębokość jamy 2 m. Ściany silnie wypalone. Jama wypełniona była ciemną ziemią z węglkami drzewnymi i przewarstwieniami lessu oraz wypalonymi fragmentami obwalonych górnych partii ścian (ryc. 2). Ściany pokryte były cienką warstwą sadzy, w której zaobserwowano gęste i liczne odciski słomy. Na dnie jamy zalegał popiół drzewny (?), w nim przepalone kamienie granitowe. W górnej części, od strony zachodniej, zachowały się ślady kanału (dyszy?) skierowanego ukośnie ku powierzchni. Dno posiadało w kilku miejscach pouszkadzaną powierzchnię w postaci nieregularnych wgłębień (ślady po odciskach drabiny?).

W wypełnisku jamy, na różnych głębokościach, znaleziono niewielkie fragmenty naczyń: 20 wczesnośredniowiecznych całkowicie obtaczanych i 7 należących do kultury pucharów lejkowatych, 34 ułamki kości zwierzęcych (w tym 18 opalonych) i fragment gwoźdźcia żelaznego.

Jama jest typową piwnicą zasobową, najprawdopodobniej do przechowywania ziarna zbóż. Na podstawie wczesnośredniowiecznej ceramiki jest datowana na XII-XIII w. Ceramika neolityczna musiała dostać się do jamy podczas jej zasypywania — w bezpośrednim sąsiedztwie wykopu znajdowała się na pewno osada kultury pucharów lejkowatych (por. tab. 1).

Gruszkowate piwnice jamowe znamy z całego obszaru wczesnośredniowiecznej Słowiańszczy-

Ryc. 2. Drzewce-Kolonia. Profil (zachodni) jamy Nr 1

Legenda: 1 – współczesna warstwa orna; 2 – wypalone ścianki jamy; 3 – kamienie; 4 – przepalona polepa; 5 – ciemna i bardzo ciemna ziemia

Rys. R. Joć

West profile of pit no 1

Key: 1 – present-day arable layer; 2 – burnt-out walls of the pit; 3 – stones; 4 – burnt daub; 5 – dark and very dark earth

zny¹. Najbliższe analogie pochodzą z Sądziadki², Strzyżowa³ i Pobiednika Wielkiego⁴. Piwnice ziemne o takich kształtach znane są w Polsce do dziś⁵.

Jama 2 znajdowała się w narożniku ćwiartek 1, 2, 9 i 10. Kształtu nieregularnego, w przekroju wianienkowata. Maksymalne rozmiary 2,20 m × 1,60 m. Największa głębokość w północnej części 60 cm. Wypełniona była ciemną ziemią z dużą ilością przepalanej polepy. Materiał ruchomy

¹ W. Hensel, *Słowiąszczyzna wczesnośredniowieczna*, Warszawa 1956, s. 68–69; A. Żaki, *Archeologia Małopolski wczesnośredniowiecznej*, Wrocław 1974, s. 105.

² Z. Wartołowska, *Gród czerwieński Sutiejsk na pograniczu polsko-ruskim*, „Światowit”, t. XXII: 1968, s. 81, ryc. 33, 42.

³ I. Kutylowska, *Wczesne osadnictwo wczesnośredniowieczne w Strzyżowie, pow. hrubieszowskiego*, „Biuletyn Towarzystwa Regionalnego Hrubieszowskiego”, R. VIII: 1970, Nr 4, s. 32; K. Musianowicz, *Osada z IX–X w. w Strzyżowie, pow. Hrubieszów, na tle osadnictwa górnego Pobuża*, WA, t. XL, 1975, s. 99–100.

⁴ T. Reyman, *Badania terenowe na polu „Karasiniec” w Pobiedniku Wielkim, pow. Miechów*, „Materiały Prehistoryczne”, t. 1: 1934, s. 53, tabl. XII, 3.

⁵ A. Gauda, *Piwnice ziemiankowe w woj. lubelskim*, „Studia i Materiały Lubelskie”, t. 5: 1971, s. 378.

w postaci 87 fragmentów wczesnośredniowiecznych naczyń całkowicie obtoczonych występował bez wyraźnych skupień.

Jama 3 znajdowała się w obrębie cwiartki 11. Kształt owalny o wymiarach 80 × 30 cm. Płytką. W ciemnej ziemi wypełniska odkryto 1 fragment wczesnośredniowiecznego naczynia całkowicie obtoczzonego. Funkcje jam 2 i 3 nieokreślone. W obrębie wczesnośredniowiecznych osad otwartych często występują różnego kształtu i wielkości jamy, których funkcja nie jest jasna⁶.

Wstępne badania w Drzewcach Kolonii przeprowadzono na skraju — jak o tym świadczy niewielka ilość odkrytych materiałów zabytkowych — wczesnośredniowiecznej osady z XII-XIII w. Duża ilość polepy glinianej sugeruje istnienie tu naziemnego budownictwa mieszkalnego. Odkrycia te wraz ze zbadanymi w sąsiedztwie osiedlami w Chruszczowie Kolonii⁷ i Wąwolnicy Kolonii oraz stanowiskami zarejestrowanymi w czasie poszukiwań powierzchniowych, świadczą o stosunkowo gęstym osadnictwie wiejskim okolic Wąwolnicy w obu podokresach wczesnego średniowiecza⁸.

Katedra Archeologii UMCS
w Lublinie

JAN GURBA

AN EARLY MEDIEVAL SETTLEMENT AT DRZEWCE-KOLONIA, NAŁĘCZÓW COMMUNE, LUBLIN PROVINCE

Rescue excavations of an open settlement at the village of Drzewce Kolonia (Nałęczów commune, Lublin province) uncovered an area of 472 sq m, revealing 3 pits. One of these, is a perfectly preserved pear-shaped cellar scooped out in loess and probably used for corn storing. Storage pits of this type occurred in the loess areas from the Neolithis until modern times as shown by ethnographical evidence. Moreover, the site has yielded scanty Funnel Beaker materials, not associated with the features in question.

⁶ Żaki, *op. cit.*, s. 103.

⁷ G. Bownik, *Wczesnośredniowieczna osada w miejscowości Chruszczów-Kolonia, pow. Puławy*, WA, t. XXXV: 1970, s. 393-405.

⁸ J. Gurba, *Z problematyki osadnictwa wczesnośredniowiecznego na Wyżynie Lubelskiej*, Annales UMCS, Sec. F., Vol. XX: 1965, s. 53-54, ryc. 2, 4.